

Передплата

на «РУСЛАНА» вносити:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границю:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодинокі число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми, вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дні крім неділь і руских свят о 5^{1/2} год. пополудні.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.

Рекламації неопечатані в вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Туреччина перед поділом.

(X) Теперішнє положенє Туреччини нагадує вельми давню Польщу в часі конституції 3-го мая. Тоді зібрав ся цвіт польських політиків, щоби спасти державу перед занепадом. Те саме стало ся тепер в Туреччині, цвіт турецького народу зібрав ся помагати державі, щоби двинула ся до нового життя і треба признати, що в молодотурецькім стороництві находять ся вельми спосібні люди, освічені, переняті новітніми ідеями і змаганями.

Керманічі молодотурецького стороництва впевнили ся, що наколи їх змаганя мають бути тривкі і не викликати противної ворохобні, то їх робота повинна оперти ся на реальній силі, котра би могла накинати свою волю правительству і широким верствам народним. Звернули ся отже передовсім до війська, не щоби підквати в ній лад і карність, але щоби привднати їх для своїх новітних змагань. Голос війська рішив, довшено перевороту в імя визволеня Туреччини з під чужих впливів; султан Абдуль Гамід погодив ся з тим новим положенем, бо не міг інакше яко володар зроби

Але молодотурецькі керманічі знають добре, яка небезпечність грозить з веіх усюдів відродинам Туреччини. «Наколи нам поведе ся забезпечити новий устрій і утривалити добрий бит населеня, тоді мирним способом розв'яземо східне питанє, але коли між нами настане розлад і покажемо ся неспосібними, жде нас така доля, яка довела ся Польщі». Отаке порівнанє небезосновне насуває ся керманічам молодотурецького стороництва.

Тим то розуміючи велику грозу з усіх сторін, Туреччина не хоче вдавати ся в політичні запутанини і годить ся з неминучими конечностями, щоби не ослаблювати своєї воєної сили. Проголошенє злуки Босни й Герцоговини і незалежності Болгарії, а може і злуки Крети з Грецією, — се справді неминучі конечности, котрі лише затверджують дійсне положенє. Розходять ся о те, щоби з ними не злучили ся інші, котрі довели би до вмішаня европ. держав.

Тимчасом пального материялу нагромадило ся досить. Музулмани не хотять чути про рівноправність з християнами, між Курдами ворохобня викликана Ібрагімом-пашою, в Македонії Греки ведуть на взаводи боротьбу з Болгара-

ми, Альбанія також рве ся до незалежності, піддержувана в тих змаганях Італією, де проживав Кастріомо-Скандерберг, претендент до будучого престоло альбаньського.

А в Европі ще жива традиція змагань до поділів слабих держав і тепер, здасть ся, она знов готує ся до таких змагань. Австрія і Болгарія зробили своє ясно, а при тім бодай не нарушують становища і достоїнства Туреччини і Австрія забезпечила собі лише свій стан дійсного посіданя а супроти Туреччини показала ся льояльною, уступаючи з новобазарського санджаку. Але питанє, чи інші держави не схотять під позором приятельської охорони Туреччини обмотати її так, що она не видобуде ся з тої сіті? Тим то питанє відродин Туреччини представляє ся вельми сумно і мабуть не доведе ся їй обминути долі, яка зустрінула Польщу.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Внутрішнє-політичне положенє в Австрії погіршило ся ще наслідком внесеня виборчої реформи і пропозиції про утворенє сталої соймової комісії. Німецькі стороництва заявляють, що виборчу реформу вважають неможливо і докоряють бар. Бекови, що виборчою пропозицією хоче чеських Німців видати на поталу соціялістам. Говорять навіть, що правительство прямо пособляє соціяльним демократам на кошті німецьких стороництв і се ще більше розятрує їх проти бар. Бека. Соціал-демократична відозва підходить вельми до бажань і потреб правительства, а се дає повід до таких поговорів.

Та не тільки виборча реформа зустрічає ся з опором німецьких стороництв, але й пропозиція про сталу комісію соймову. Німці їй рішучо противні. Правительство намагає ся передовсім, щоби дотичну комісію узнати неустаючою, котрій має бути приділена виборча пропозиція. Тоді найважнійша справа булаб визволеня з обструкції і можна би відпочити сойм і се не малоб такого виразного вигляду безуспішности правительства. Чеські хліборобники посередничать в сій справі, але німецькі вольнодумці опирають ся сему.

Тимчасом в N. W. Tagblatt виступає др. Штайнвендер яко ментор чеських Німців і поучує їх, що були інші нагоди до користної розв'язки німецького питання в Чехах, що так, як соціяльного питання не можна полагодити загальним страйком, так і німецько-чеський спір не дасть ся розв'язати обструкцією. Можна обструкцією дати почин до того, але від-

так треба вийти в переговори, бо іменними голосованями і розправами реґулярними не можна полагоджувати національно-політичних спорів. Одначе німецькі стороництва глухі на сей голос д-ра Штайнвендера, котрий повинен би їх довести до опомтаня і таким способом положенє в Чехах дійшло до пересиленя. Звіщають, що міністер Фідлер і Прашек мають подати ся о відставку, а Німці хотять приневолити до того також міністра Прадоґо.

Bohemia звіщає, що намісник Куденгофе має ще пересправляти з провідниками стороництв, щоби довести до порозуміння, але загально думають, що сї змаганя остануть без успіху. Сойм був би отже відрочений і зібрав би ся між Різдом а новим роком, щоби ухвалити бюджетову провізорію та перевести вибори кр. виділу.

Тимчасом Hlas Narodu запевняє, що правительство внесе ще пропозицію про законодатне управильненє язикового питання в автономічних властях і пропозицію про школи меншостий, але, як з Праги доносять, зібрані на нараду чеські хліборобники і молодочехи вважають намаганя правительства без виглядними, щоби довести сойм до роботи.

Проможливість уєугленя гр. Андрашого писали ми недавно, а тепер і N. fr. Presse признає, що наколиб єму не повело ся одержати вступної санкції монарха для єго пропозиції виборчої реформи, тоді не оставалоб єму нічого иншого, як подати ся на відставку. Справа виборчої реформи запутує ся ще й тим, що міністер внутр. справ запевняє при кінці літної сесії, що внесе пропозицію в соймі в осени, найпізнійше в місяць по скликаню сесії. Сесія почала ся 22. вересня, отже до 22. жовтня повинен би гр. Андраші виказати ся вступною санкцією пропозиції. Як запевняє Magyar Hirlap виїхав гр. Андраші на свої добра, щоби там вигладити нарештє свою пропозицію і тому не був навіть сими днями при відкритю пам'ятника архікн. Рудольфа в Пешті.

Заграниця.

Гроза війни щораз більше виступає на підвеннім сході Европи. Вправді видає ся, начеб в Білгороді помало втихомирювало ся на улицах і площах а населенє вертає до звичайної щоденної роботи. Одначе сей поверховний спокій є дуже злубний бо під сподом кипить дальше а несумлінні агітатори, що живуть з того ремесла, ведуть дальше свою роботу, щоби не пригасав огонь пристрасти і войовничого настрою. Все те робить таке вражінє, начеб правительство удавало на зверх мирний намір, щоби тим способом зискати на часі і приготовить ся до війни. Намірена конференція європейска, за котрою так побиває ся Ізвольський, імовірно не осягне успіху, а Сербія числить на розв'язанє европ. держав і думає сама собі добути

мнине право. Тимто зовсім зрозуміло, що австр. правительство приготує ся на всі можливості, щоби на голудневім сході не заскочили єго несподіванки.

Сербія особливо останніми роками стала огнищем заговорників і там виводять ся політики, котрі глядять для себе нагоди в ріжних катастрофах, щоби осягнути свої самолюбні цілі. Яке становище має король Петро в Сербії від 15 мая 1903, коли він з підмогою катів вступив на престіл, яке поважанє має через те сербська династія, над тим не треба розводити ся. Щоби здобути собі сяку-таку прихильність ширших верств народних, розведено пропаганду за велико-сербскою ідеєю, виміреною головно проти Австрії, одначе рішуче становище і поступованє австрійського правительства розвіяло ті великосербські мрії. Тимто тепер звертає ся недоволенє і злоба заговорників проти того, котрий підсичував в широких верствах ті мрії. Тепер насуває ся питанє, чи король супроти напору останних подій буде мати доволі сили запобігти ворогованю проти Австрії, щоби оно не довело до війни. Але не треба забувати, що Петро Караджорджевич готов і Сербію пожертвувати, щоби себе спасти!

Відомий коромольник б. міністер П а с и ч в розмові з дописувателем М а т і п - а в Білгороді висловив ся, що Австрія в спілці з Болгарією нарушили берлінський договір і тим смертно обидили Сербів. Європа призволила Австрії вийти до Босни, отже повинна мати відвагу її звідтам виперти. А коли Європа дальше позволить топтати права сербского народа, тоді, хто знає, чи Сербія не буде приневолена сама на власну небезпечність і одвічальність постояти за свої права.

Frankf. Ztg звіщає, що Сербі згромадили вже в долині Морави добре узброєну і випосажену дивізію і все приготували, щоби до кінця сего місяця змобілізувати всю армію. Сербські офіцери виправдовують се тим, що становище Австрії і Болгарії приневолює до сего сербске правительство. З санджаку новобазарского доносять, що австр. військо звідтам уступає по малу до Босни. З другого боку однак звіщають, що тамошне населенє звертає ся до австр. властей, щоби не покидали санджаку.

Сербских робітників знятих у фабриках в Угорщині покликано, щоби зараз ставили ся до своїх полків у Сербії.

Неспокій в Білгороді і гроза війни довели там до економічного переселеня. Заграничні банки відказують кредиту тамошнім купцям, а наслідком того сподівають ся в тих днях численних банкрутств купецких фірм білгородских. Мимо всего того, як пише Sloven. Narod, войовничий настрій в Сербії не втихомирює ся, нарід домагає ся війни і хоче поставити все на останню карту. Сербія виступає з домаганєм неможливим, щоби Австрія відступила їй пасмугу Босни й Герцоговини здовж санджаку і Черногори. З подібним домаганєм виступає і кн. черногорський, як звіщає „Новое Время“, в телеграмі до царя, щоби санджак новобазарський поділено між Сербією а Черногорою. Очевидно на такі домаганя не згодять ся не тільки европ. держави, але передовсім і Австрія, котра була би тим способом замкнена областями сербскими і черногорскими.

До Відня наспіла вість, що черногорська скупщина на тайнім засіданю великою більшістю ухвалила вповісти війну Австро-Угорщині, але наконецне рішенє лишила князеві.

Російске дневникарство

що раз більше ворогує проти Австрії і висловлює ся вельми згідно про політику Австрії а особливо поступованє бар. Еренталя, запевняюч, що міністер Извольський в розмові з бар. Ерентальом в Бухльовицях не давав згоди на злуку Босни й Герцоговини. Так само закидає „Новое Время“ легацийному радникови австр. в Петербурзі, кн. Фірштенбергови пряму брехню. „Бирж. Вѣдом.“ також завзято нападають на бар. Еренталя, а інші росієвники докоряють Извольскому, що без волі царя згодив ся на злуку Босни і дав ся обманити бар. Ерентальови. В дійсности однак се річ певна, що бар. Еренталь повідомив Извольского в Бухльовицях про замір злуки Босни й Герцоговини при австр. амбасадорі Берхтольдї, і Извольський прийняв се до відомости без протесту.

Огляд часописий.

(*Рідний Край* про задачі української інтелігенції, щоб стати нам поруч з иншими культурними народами. Ще про смерть і заслуги Миколи Дмитрієва. *Świat Słowiański* про „Руслана“ з нагоди статей „Сучасне положенє Русинів“ і про відносини Поляків до Москвичів).

(Дальше).

В чомуж може винитись теперішня наша праця? В останні часи багато було в нашій печаті закликів до дрібної культурно-просвітної діяльности, до виданя і розповсюджуваня українських книжок між народом і до такого иншого.

Безперечно, що дуже треба покласти працю для просвіти, для освідомленя широких мас народних; згодом між ними знайдуть ся талановиті люди, що вже знатимуть, як ратувати народ від економічних злиднів, що підіймуть культурний рівень народа, визволять єго від національної залежности й виродженя і виведуть єго на широкий шлях житя.

Що той ґрунт є, на якому можна працювати навіть посеред нашої національної байдужости, — се видно кожному, хто близько стоїть коло народного житя. Се можна бачити й з тих звісток, що надходять до наших часописий. Яко виразний доказ приводимо таку допись: В селі Демках, золотонешского повіту, оден чоловік дістав кілька українських книжок з Києва і в него деякі селяни взяли їх собі почитати. Книжка є, а надто — „Лихо від горівки“ та „Страшний ворог“ (також книжка про горівку) — дуже вподобались селянам-читачам і вчинили на них вражінє. Наслідком сього сталось те, що гурток з душ девяти парубків рішєв ніколи не вживати „страшного ворога“ — горівки; постановили — красше, по змозі, збирати гроші та виписувати часописи й книжки. І отсе вже вони зібрали до 4-х карб. і іслали на журнал „Вѣстник знанія“, а то ще збирають гроші, щоб виписати ще щонебудь. Гарно дивитись — каже автор — на сих молодих хлопців, що самі взяли ся за розум! Та одно шкода: сини они своєї України, але збиті з пантелику, — вони думають, що справжній сьвіт, щира наука гільки в московских книжечках, і через те виписують тільки такі книжки. Але певно, з розвитком розумовим, вони дійдуть і до того, що зрозуміють, хто вони.

А ось що пишуть з другого кута України: В селі Чуки, брацлавского повіту, селяни хотіли заснувати бібліотеку, а тим часом, поки вяснить ся справа з бібліотекою, громадка з 40 чоловіка скинула ся по 20 копійок і зараз же послано гроші на дві часописи, одну київську і другу „Петербурскую всеобщую маленькую газету“. Хотіли ще виписати і українські, та не вистачило грошей. Отже то й ба!

що як раз не вистачило грошей — на українські.. бо нема ще в селі „смаку“ до їх. Треба почину, треба заохоти, треба повідомленя. З сего погляду цікаві річи говорить друга допись, про те, яку велику вагу для національного освідомленя навіть неграмотної людини має наша історична книжка.

Що українська книжка має вплив на селян і цікавить їх, там, куди вона зайшла, — свідчить згадана звістка з села Демки й багато инших звісток. Як бачимо з тих звісток, наші люди на селі, а особливо молодь, вже починають цікавити ся читанєм книжок і часописий наших.

Признаючи те, що наука на рідній, добре зрозумілій мові дасть ся краще й приємнійше, треба би дбати про те, щоби наші люди здобували осьвіту на рідній мові. Але скажуть, деж єго одержувати тую осьвіту на рідній мові, як у нас від найнижшої до найвисшої школи панує чужа мовна? як невідомо навіть, коли ми діждемось осьвіти на рідній мові?

На се запитанє можна ось що відповісти. Не тільки український народ позбавлено своєї осьвіти, рідної мови по школах. Багато є й було инших таких народів. Але ми бачимо, що інші народи, хоч були позбавлені того, — а деякі ще й тепер не добились рідної мови по школах і всюди в житі, — всеж таки не дожидають, поки їм буде зовсім можливо вчитись на рідній мові, — вони сами собі дбають про осередки своєї осьвіти, гуртують ся для самосьвіти, закривають ся біля свого національного багатя. Так було в Болгарії, так було в Чехів, поневолених Німцями, так є в Польщі, Ірландії й скрізь, де тільки був, або є народ позбавлений рідної мови. Так і ми повинні не ждати, поки „праві“ наші депутати з України проведуть „закон“ про рідну мову по школах, не повинні ждати, поки ректор університету признає потрібними катедри по українознавству. Нам треба самим дбати за себе. Нам треба гуртувати ся в гуртки самоосьвіти. де можна засновувати українські бібліотеки, читальні, засновувати гуртки для розповсюджуваня книжок між народом. Ось наші теперішні завданя. От що ми повинні тепер робити, щоб вільний подих вітру, — все таки сподіваний, — не застав нас невідготованими до визвольного руху, до кращого громадского житя. Може хто скаже, що се занадто дрібна та чорна робота, отака, як розповсюдженє книжок, або гуртки самоосьвіти. Може иншому й здаєть ся так... Менїж здаєть ся, що в теперішній час се найбільше потрібна праця; се ті підвалини, на яких повинна спочивати наша велика праця, наші найкращі надії і сподіванки.

Т. Краснопільський.

(Дальше буде).

Новинки.

— Календар. В суботу: руско-кат.: Єротея, Верон.; римо-кат.: Людини, Ядв. — В неділю: руско-кат.: Харитини муч.; римо-кат.: Луки Єванг.

— Відкрите памятника архієп. Рудольфа відбуло ся в Будапешті в понеділок. В торжестві взяв участь цїсар Франц Йосиф, вдова по наслідникови престоло, теперішня графиня Льонай і одинока дочка пок. архієп. Рудольфа, княжна Віндіш-Грец. Вже на годину перед приїздом двора величезні товпи народа заняли простір цілої улиці Андрашого і алеї в міськім ліску, де стоїть памятник між сосновими деревами. Пок. архієп. Рудольф представлений там в мисливській одїжї зі стрільбою через плечі. Памятник, виконаний з повним артизмом різьбарем Миколю Лїґетієм, коштував

17.000 К. Їго поставленем займало ся наукове тово „Уранія“. При съвятї відкритї памятни- ка виступила вся шкільна молодїж і творила шпалїри здовж улиць. Переїздячих короля і єго родину витано з одушевленем. Королївска родина і угорскї достойники явили ся в ботатих угорских народних стрях, а навіть делегати инших народностей були в народних стрях.

— **Проект соймової виборчої реформи.** Сойм ва лївиця а властиво „польска демократія“ уложила свій проект виборчої реформи, на який згодили ся також деякі народові демократи. Після сего проекту сойм складає ся з 200 послів з трех груп. 1) Вірилїсти в числі 12 як доси. 2) Посли вибрані на основі загального, рівного, безпосередного і тайного права голосованя в числі 149. 3) Посли вибрані заводовими групами в числі 39. Між сими останними є 22 послів вибраних „великими хліборобами“, що платять поверх 150 К податку, а на решту 17 складають ся послы: з адвокатских палат 2, з лікарских 2, з інженерської палати 1, з торговельних палат 6, з промислових стоваришень 4 і з рільничих товариств 2. З поміж 149 послів з загального голосованя припадає 100 мандатів на переважно сільські округи, а 49 на переважно міські округи. Сільські округи викровно в той спосіб, що часть їх має бути переважно польска, а часть переважно руска. В тій групі практикований є катастер факультативний, який опирає ся на тим, що виборець може вписати ся на виборчу лісту того округа, де єго народність становить більшість. Признано право виборче також женщинам тим, що платять безпосередний податок, займають посади в публичних інституціях або мають академічний степень. Всі округи виборчі є одвомандатові. Після того проекту соймової лївиці Русинам дістало би ся около 40 мандатів з сільских округів, а можливо і кілька з міських округів, де з Русинами голосували би жида. Що до складу краевого відділу проект зазначає, що маршалка і I віцемаршалка іменує цїсар, а II віцемарш вибирає сойм. Кр. віділ складає ся з 8 членів: 2 членів вибирають послы з міст, 2 послы з сільских округів, 1-го „великі хлібороби“ а 3 членів цїлий сойм.

— **В Станиславові** розпочала ся вчера судова розправа проти 30 селян і 2 селянки з Копорця, обжалованих о злочин публичного насильства з дня 6. лютого с. р., коли то погіб Каганець. Обжалованих боронять: др. Партицкий, др. Яр. Олесницький, др. Данилович, др. Старосольский і др. Новаковский.

— **Свій своїх не знає!** З Чорткова пишуть нам: В однім з тогорічних чисел „Нар. Слова-

була поміщена статя під загал „Свій до свого“ де заохочує якийсь безіменний артист Русин шановну Публику поширати своїх робітників, ремісників, артистів і т. д. Та там було сказане, що п. Іван Нич, артист різьбар з Чорткова, є Поляком і так само як много инших подібних, підшиває ся під руску фірму, щоби дістати хліба насущного. Що до п. Ів. Нича з Чорткова то єго батько був Русинном, але, що був слугою двірским, охрестив єго в костелі з причини, якої можна догадати ся. П. Іван Нич почував і почував себе Русинном, а щоби не бризжав єму ніхто в очи, що він Поляк, зголосив в Чорткові в старостві свій перехід на обряд руский з лат. а радше він вернув до свого питомого обряду. Зі згляду на се, що п. Нич яко артист різьбар є талановитий і виконує прекрасно свою роботу як пр. в Росохачи або в Паушівці, годилоб ся нашим Всеч. оо. Духовним і інтересованим звертатись до него з замовленнями, щоби хоч свої не цурались своїм таки сином. — *Свій.*

— **Нова льокальна залїзниця.** Мінїстерство залїзниць признало концесію на виконане вступних робіт коло вибудованя вузкошляхової льокальної залїзницї між Снятином а стациєю Неполоківці, Юлієви Вайсови, репрезентантови фабрик вузкошляхових залїзниць у Львові, в спілці з п. Жанковским, властителем механічних варстатів в Снятині. Концесіонарі хочуть оперти здійсненє проекту на утвореню консорції з дрібними удїлами, що не перевисшать 100 К.

— **Пасивний опір залїзничих урядників** розпочав ся вчера на шляху Північної залїзницї Відень-Краків. Поки що опір проявив ся спільнованем тягарових поїздів. Служба Півн. залїзницї ще не розпочала пасивного опору.

— **Холера в Петербурзі** поволи зменшає ся В останній добі занедужало 54 осіб, а померло 27. Число хорих виносить 1024. За те прокидає ся пошесть холери по ріжних місцевостях европ. Росії.

— **Гончарство на рос. Поділю** заступає одно з перших місць серед инших галузей промисловости На се звернули увагу і земство і навіть департамент хліборобства, який і післав був на рос. Поділе спеціалїста проф. Соколова, щоби він розвідав сю галузь промисловости. Д-ій Соколов, ознайомившись зі справою в каменецких художественних клясах та в школі гончарних виробів у с. Берлявцях Лісових, признав, що діло у них стоїть кепско. Зважаючи на се, д. Соколов, щоби підтримати гончарний промисл та поліпшити єго, порадив відкрити на Поділю школу інструкторів гончарної справи. Патанє про се тепер уже обмір-

ковує ся в департаменті хліборобства в Петербурзі.

— **Шовководство на Київщині.** На ювілейній виставі акліматизації звірів та рослин у Москві київске губернске земство наочно показувало розвиток шовководства за останні два роки. В Київщині продаж коконів уже уряджено завдяки участі земства, яке щороку скуповує кокони у шовководів і відправляє їх на фабрику фірми бр. Саложникових. Скупка відбуває ся таким чином: в кінці червця, коли у всіх коконоводів черви вже завели ся, земска управа позичає певну суму грошей з вільних жерел і посилає інструктора на місця вибору. Інструктор скуповує у всіх, хто бажає продати свій крам, причім кокони сортують ся не строго, а приймають ся навіть напів сирими. Для того, щоби не мати шкоди, земство платить від 1 карб. до 1 карб. 20 коп. за фунт, в дуже рідких випадках — менше карбованця. По тім кокони сушать ся й відсилають ся до фабрики. Відібравши гроші, земска управа повертає всю позичену з своїх капіталів суму, а решту або роздає селянам, або купує за них прилади, необхідні для рационального шовководства, й роздає їх безплатно селянам. Така діяльність земства посунула наперед шовководство, що до 1907 р. Київщина пересічно добувала коло 8 пуд. коконів щороку, а в 1907 році — вже коло 20 пуд. і в 1907 році — більше 80 пуд.

— **Сегорічний урожай в Полтавщині** в цілости був кепский, причім озимина вродила зовсім кепско, а ярина майже гарно. Озима пшениця дала такий мізерний урожай, що місцями навіть не повернули насіння (в миргородскім, пирятинськім, роменськім, кобеляцкім та зїньківськім пп.); в полтавськім п. пересічно збирали 20 пуд. з десятичини проти 50 п. і тільки денезде на економіях збирали до 80—120 пуд. проти 120 пуд.; в хорольськім п. збирали 40 проти 80 пуд., а часто й того менше. Яра пшениця вродила нічого собі; в полтавськім, миргородськім, хорольськім, почасти в роменськім, зїньківськім та косянтиноградськім пп. она дала врожай значно вищий від пересічного; гірше вродила она в пирятинськім (40—50 пуд. проти 70—80 пуд.), прилуцкім та лубенськім пп. Урожай жита в цілости досить кепский; мало вродило в миргородськім, пирятинськім (5—10 проти 80—100 пуд.), хорольськім (30—50 проти 100—150 пуд.), прилуцкім, кобеляцкім та зїньківськім пп. В косянтиноградськім, по части в золоношськім пп. урожай близький до пересічного. Овес і ячмінь однаково дали досить гарний урожай; кепско вродили они тільки в пирятинськім п., де збира-

Матеріяли до історії зносин Галичан з Буковинцями.

Ч. 174.

Про читанку Ол. Барвіньского.

Тернопіль, 1871, 31. грудня. Олекс. Барв. до Ів. В—а.

(Новорічні бажаня з теплою заохотою до праці, а далі про читанку):

На спомин посляю Вам, Други мої єдині, по одному примірникові другої части моєї Читанки. Не подивуйте, коли не всьо там так найдете, як би може бажали, бо наша комісія слава богато дечого по свому поперевертала і намішала капусти з горохом. А все-ж рад би я вчути Ваш голос про сю мою працю і милоб мині було, колиб Ви безсторонно сказали про сю Читанку критичне слово, хоч би листовно. —

Ноти передав я катехитові гімназіяльному, щоби дав учням до скорого відпису.

Чи не прислатиб Вам Євангелія (переклад) св. Іоана або Переспів Псалтиря (Павла Ратая) і скілько примірників?

Рік 1872.

Ч. 175.

Гр. Воробкевич про брата Ізидора.

Чернівці, 1872, 28. січня. З дневника Григорія В—а (переклад з німец.).

Недавно мав я дурну перепалку з Ізидором, як то часто між нами буває і то звичайно з причин моїх незносних примх. Цїлий тиждень не був я у него дома і тільки загриз тим дуже поважану швагрову Леонтину, котра не заслужала собі на те, щоби стілько натерпіла ся, скілько терпить.

Правда, що й Ізидор став дуже дивний, хоч і не без причини. Довголітні слабости в єго домі, злі фінансові відносини і богато иншого — от причини. Але те мушу сказати, що він, як мужчина, за мало має відваги. Я обовязаний до такої вдяки для него, що справді дивую ся, як я взагалі важу ся єго гризти. Жалую з цїлого серця, що я се зробив і зобовязую себе отсим урочисто, того ніколи вже не робити.

На щож другим, і то дорогим своякам, затрокувати жите, коли воно в мене самого не солодке! Ні! ні! ніколи сего вже не зроблю! Аджеж у них, бідних, дома такі гривоти, що серце омліває. Через довголітні слабости, що загніздили ся в їх домі, втратили вони вже одного маленького сина, а другий, дуже талановитий хлопець, лежить тяжко хорий і

др. Залозецкий тільки сумно махає головою. Бідна Леонтина, сама хора, не спить цїлими ночами при хлопці. Ізидор в розпуді.

Ч. 176.

Гривота Ізидора Воробкевича.

Чернівці, 1872, 10. квітня. Ів. В—ич до Олекс. Барвіньского.

Гей довгий час минув вже, відколи ми писали! У тім часі много я, братічку, страдав, страдав більше, як той Йов. Новий удар лихої судби тих мене трафив, що і двигнути ся не змагаю, а рану моего серця хіба сама смерть загоїть. Мій найстарший син, Владимир, на віки мене покинув і мої найкрасші надії, наче милий сон розплились. Був він уже у першій класі висшої реальної школи і по льокації перший межи всіма... Я і моя любя жена нудимо нашим сьвітом, все нам туман, і ми і сьвіт. Довга хвороба, похорон, слабість моєї жени і в короткім часі слїдующий виїзд в купіль мене матеріяльно зовсім зруйнували... Но то все нічо против розвалин наших сердець; там лиш хіба гадь веть ся і сови кричать. Коротко сказавши, друже мій милий, нещастє моїм другом, а смуток і чорна туга моїми сестрицями.

Прошу Тебе, друже мій, мені мої партитури як найскорше відослати, бо я їх дуже потребую. Таже вже їх десять раз відписати могли. Скажи мені дещо про руский театр.

ли 50—75 пуд. проти 80—120 пуд. Яре зерно гарне, а озиме — кепске.

— **Засуд посла.** Бувшого посла П рос. думи, Хвоста, засуджено за розширюване протидержавних відозв, на заслане.

— **Байна.** Одна з львівських часописий дістала з Черновець сензаційну вістку, що 41 п. піх. вносився з відтам, а на місце австрійського війська прийдуть румунські полки з Румунії і закупають Буковину. Румуни — доносять та телеграма — мають заняти Буковину яко союзники Австрії і виставлять обсерваційний корпус від сторони російської границі. Потім дістане Румунія частину Буковини на віки. До сих висновків прийшов дописувач на основі помічення, що оден офіцер з кількома жовнірами обходив східне передмістя Черновець і випитував мешканців, кілька жовнів можна би розквартирувати в кожнім домі.

Оповідки.

— **Последний репертуар львівського руского народного театру в Коломиї.** (Саля Каси щадничої. Початок представлення 7½ вечером).

В суботу 17. с. м. передпоследне представлене „Продана наречена“ опера в 3 діях Ф. Сметани.

В неділю дня 18. с. м. последне представлене „Серед бурі“ історичні картини зі співаками в 5 діях Бориса Грінченка.

— **3 Тернополя.** З днем 1. листопада 1908. переносить ся інститут філії Руского Тов-а педагог. в Тернополи з дотеперішної хати до нового льокало, поміщеного в цілковито для себе відокремленім домі партеровім з городом і великим подвірєм при ул. Сокола, і з огляду на більший чинш і видатки на всілякого рода адаптації підвиснає оплату від кожного питомця на 50 К місячно. Питомці мають всі вигоди, які подають і інші інститути, запевнені. Від 1. листопада с. р. буде мож ще п'ятьох питомців додатково прийняти. — *Виділ.*

— **Почтові складниці** будуть отворені з днем 1. листопада: в Городку ягайл. на передмістях Львівським і Черлянським, та в Підчервонім, новосандецкого повіта.

— **Конкурс** на стипендії з наукового фонду по 210 К для руских студентів права або філософії оголосило намісництво з речинцем до 15. листопада с. р. До подання, яке треба вносити на руки університетских властей, належить долучити метрику уродження, свідочтва шкільні і докази фреквентациі та свідочтва убожества. Кандидати з I року мають долучити свідочтво зрілости.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Про холеру.

Недобрі звістки йдуть зі східних губерній Росії: понад Волгою, у губерніях астраханській, самарській, саратовській, нижегородській та ще в інших губерніях слабують люде і помирають на холеру, а тепер проявила ся она вельми яскраво у Петербурзі, в Квіві і через кордон може дістатися і до Галичини. Тимто подаємо тут розвідку д-ра М. Левицкого, котра буде цікавою для всіх.

I.

Холера належить до заразних хороб, себто до таких, що передають ся ріжними способами від хорої людини до здорової.

Заразні хороби дуже давні, мабуть, такі самі давні, як і рід людський.

У стародавніх китайських записах згадується про велику пошесть віспи, яка була в Китаї за 1200 літ перед Різдом Христа.

У єгипетських пірамідах знайдено записи про заразну хоробу (мабуть се була проказа), яка була там за 4200 літ перед Різдом Христа і переходила з людини на людину.

Але до недавних часів не знали люди, що таке тая зараза і думали, що якийсь дух

такий поганий, повітре морове йде від хорого і заражає здорових.

Лиш недавно, літ тому 40—50 дізналися люди про справжню причину заразних хороб.

Великий французский вчений Пастер достежив, що гвиль, гній той, що у нечистих ранах буває, коли дуже ятрить ся рана — має у собі дрібнісенькі живі тварючки, такі маленькі, що ніяк їх оком побачити не можна, а треба розглядати їх через таке скло (мікроскоп), що побільшує їх у 500—700—1000 або й більше разів. У всякій гнійній рані є такі тварючки-мікроби, як їх назвав Пастер, а у чистій рані тих мікробів нема. Але як тільки ті мікроби попадуть у чисту рану — вона зараз починає ятриться і гноїтись.

Далі за Пастером багато інших лікарів і вчених почали вишукувати і достежувати тих мікроб і знайшли їх при багатьох заразних хоробах: сибірска язва, тиф, дифтерит, сухоти, холера, чума і багато інших хороб, що на людях і на животині роблять ся і передають ся через тих малесеньких тварючок-мікробів.

Мікробів є велика сила і преріжні вони: є довгенькі, як прутики — рівні і кривенькі, грубіші й тонші, з головками і без головок, з хвостиками і куці, є кругленькі, як зернята, і ті знов трапляють ся ріжно: або поодинокі, або низкою, як намисто, або купкою, як кетяги винограду.

Дрібні вони, як вже згадано раніше, дуже дрібненькі. Від найменшої видимої комашки вони ще у тисячі разів менші, настільки менші, як наприклад блоха менша за корову.

Достежили вчені люде і всі прикмети і звичаї тих мікробів, всі їх потреби, та як вони плодять ся й по світі ширять ся.

Натурою своєю мікроби дуже подібні до грибів (губів), бо добре живуть і плодять ся вони там: 1) Де є для них корм органічний, себто рослинні або животинні остатки, всякі поміи, гній, кал, стерво всяке і всяка инша нечистота.

2) Де нема сонця: У темному місци вони добре живуть і плодять ся, а на сонці швидко пропадають.

3) Де вогко. Від висихання мікроби гинуть.

4) Де тепло у міру. Холод їм вадить: хоч і не гинуть вони від холоду, але перестають плодитись. Від тепла у 60 градусів мікроби гинуть зовсім.

У кипятку, що має 100 градусів тепла не виживе ні оден мікроб.

Плодять ся мікроби страшенно швидко: в одного мікроба у добу може виплодитись їх до 15 мільонів!

А діють ся се так: кождий мікроб ділить ся на двое і кожда половинка виростає у нового мікроба, а не більше, як через пів години, кождий такий новий мікроб може знов розділитись собі на двое і так далі та далі — і кінця — краю тому нема.

(Дальше буде).

Телеграми

з дня 16. жовтня.

Прага. Ческий сойм відрочено вчере. Німецькі послы вели обструкцию до кінця. Коресп. бюро подає, що відрочене сойму стало ся в тій ціли, аби усунути перепони до успокоєня сторонництва і для забезпечення публичного ладу.

Відень. З причини бойкоту австрійських товарів в Туреччині австр. „Ллойд“ намірає зовсім застановити особовий і товаровий рух до турецьких портів.

Цетинія. Черногорска скупштина на довірочнім засіданю заявила ся за війною, полишаючи наконецне річене князеві.

Відень. Австр. правительство заборонило перевозити оружє з Франції через Австрию до Сербії.

В книгарні Тов. ім. Шевченка можна купити:

- 1) Розважання про терпіння І. Хр. — Ул. о. Е. Гузар. — Ціна 1 К без п. пер.
- 2) Розважання про терпіння І. Хр. для шкільних дітей. Ул. о. Ев. Гузар. Ціна 50 с. без п. почт.
- 3) Боротьба Дрепера з вірою. Я. Л. — Ціна 40 сот. без п. почт.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Білінського в Збаражях.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по священниках.

Держім ся покликву:
Свій до свого!

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, при улиці Рускій ч. 20. (дім власний).

приймає обезпечення будинків, всяких річних домашних і господарских, збіка і лаші против шкід від пожару.

Шкоди ліквідувє і виплачує „Дністер“ з найбільшою скоростию. Оцінка шкід відбуває ся в присутности 2 господарів членів. Дотепер виплатив „Дністер“ 15.885 відшкодовань в сумі вісім і пів мільона корон.

Зиски по скінченім році звертає ся членам. Звороти за р. 1906 і 1907 вносили по 10 при.

Банк красєвий у Львові і в Чернівцях, Каса ощадности у Львові, Руска Щадниця в Перемишлях приймають полїси „Дністра“ при уділюваню позички.

На жите можна обезпечити ся через „Дністер“ в Краківським Товаристві.

Агенції „Дністра“ находять ся в кождім місті і в многих селах; там, де еще не робить инший агент „Дністра“, можуть письмени селяни старати ся о уділенє агенції. До тепер заробили агенти 1,142,108 корон провізії.

Фонди Товариства 31/12 1907:

Фонд резервовий	К 1,003,364—
„ резерви премій	„ 613,720—
„ спец. на звороти	„ 50,989—
„ на ріжницю курсів	„ 3,437—
„ резерви спеціальної	„ 35,000—
„ емерит. урядників	„ 218,364—
инші фонди заосмотрєна	„ 40,000—

Разом сума К 1,964,824—

Селяне! асєнуруйте ся від шкід огневих!

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Ряшева	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:07	—	2:05	5:57	9:30
Черновець	—	—	—	—	12:20
Станиславова	5:40	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Пустомит	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Самбора	8:00	10:30	2:00	—	9:10
Любіня	8:00	10:30	2:00	9:10	—
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:26	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	—	12:40	4:50	8:20
Брухович	8:15	—	—	—	—
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночи
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Ряшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	7:45	11:10
Черновець	6:10	9:35	2:23	—	10:38
Черновець	—	—	—	—	2:50
Станиславова	—	—	—	2:40	—
Коломиї	—	—	—	6:08	—
Стрия	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Пустомит	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Самбора	6:00	9:05	4:00	—	10:45
Любіня	6:00	9:05	—	4:00	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	7:10	11:35†
Янова	6:58	9:15	1:35†	3:35	6:30
Брухович	7:21	11:05	—	—	—
Брухович	6:14	—	3:35	7:10	11:35†
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — Поїзди їдучі лише в неділі означені †.

